

«ՀՈԳԱՏՈՒԹՅՈՒՆԸ» ՈՐՊԵՍ ՈՒՆԻՎԵՐՍԱԼ ԻՆՏԵՆՑԻԱ ՈՒ
ՀԻՄՔ ՍՈՑԻՈԼՈԳԻԱՑԻ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ
ՓՈԽՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

Անահիտ Զիջյան
*Փիլիսոփայական գիտությունների թեկնածու
Խ. Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ*

Սոցիալական աշխատանքն իր գործառնության ու ինքնահասկացման խնդրակարգում սոցիոլոգիայի հետ իր փոխառնչությունները որոշարկելու և վերջինիս տեսական հասկացության լատույցների և մեթոդների կիրառության հարցում ունեցել է և ունի ոչ միանշանակ ու նույնականորեն հաստատուն տեսակետ և իր փոխհարաբերակցության հետագա զարգացման հեռանկարի տեսանություն¹: Ինչպես նշում է Նոել Տիմմսը, 1920-30թթ. սոցիալական աշխատանքը և սոցիոլոգիան ունեցել են իրական, բայց և ապարդյուն հնարավորություն՝ համատեղ մշակելու իրենց սկզբունքային փոխհարաբերակցության ձևը և ֆունկցիաները: Այդ տարիներին արտահայտված նշանակալի մտքերից մեկն է. «...շատ սերտ և ուղղակի փոխհարաբերություն կա սոցիոլոգիայի և սոցիալական աշխատանքի միջև: Այդ միայն սոցիոլոգների և սոցիալական աշխատողների միջև է, որ փոխհարաբերություն չկա, թերևս միայն բացասական»²: Մարդկանց կյանքում հաճախ **նորն իր գոյությունը որպես ուրույն է հաստատել փորձելով ժխտել այն, ինչի հետ և-կամ ինչում ինքը կարող է նույնացվել**, տեղի ունի նաև սոցիալական աշխատանքի ու սոցիոլոգիայի փոխհարաբերակցությունում, և վկայությունն այդ մասին կարելի է նկատել ինչպես մասնագիտական գրականության մեջ, այնպես էլ սոցիալական աշխատանքի մասնագետների շրջանում՝ դեպի սոցիոլոգիան նրանց վերաբերմունքում, ինչն ամենևին էլ անսպասելի չէ նոր գիտակարգերի առաջացման սկզբնական փուլում: Այս խնդրի առնչությամբ նկատենք, որ ժխտումը որպես այդպիսին և սոսկ իրենով չի կարող գի-

¹Այդ փոխհարաբերակցության պատմական ոչ-միագիծ ընթացքի, նաև իրական հնարավորությունների ու ակտուալացած դրսևորումների վերաբերյալ տե՛ս Leonard P., Sociologie in social work, Routledge & Kegan Paul, London, 1966. Heraud B. J., Sociologie and social work. Perspectives and problems, Pergamon Press, Oxford, 1970. և այլն:

²Timms Noel, Foreword// in Heraud B. J., Sociologie and social work. Perspectives and problems, Pergamon Press, Oxford, 1970, p. VII.

տակարգի հիմնավորման ու հաստատման համար ադեկվատ հենք ստեղծել: Բ. Հերոդն իր աշխատությունում նույն այդ հարցի առնչությամբ գրում է. «Սոցիոլոգիայի և սոցիալական աշխատանքի մասնագիտական գործունեության դաշտերի միջև կապի թուլության մի պատճառը սոցիոլոգի գրադեցրած դերի բնույթին է վերաբերում»³: Սոցիոլոգի խնդրահարույց դերին հակառակ՝ Բ. Հերոդի տեսակետն այդ փոխհարաբերակցության պոտենցիայի և հեռանկարային զարգացման վերաբերյալ դրական է և իր աշխատության մեջ կատարված հետևություններով ու ներկայացված առաջարկներով կառուցողական: «Սոցիոլոգիայի և սոցիալական աշխատանքի միջև փոխհարաբերությունը, առնվազն պոտենցիալ, ամենաաերտ մեկն է, որ կարող է լինել սոցիալական գիտության և մասնագիտական պրակտիկայի միջև»⁴: Բ. Հերոդի երկում այդ սերտ կապը ցուցադրվում է նշելով տարբեր սոցիոլոգիական հասկացություններ, կառույցներ ու մեթոդներ, որոնք կարող են կիրառելիության հնարավոր նշանակալիություն ունենալ սոցիալական աշխատանքի գործառնության զանազան իրադրություններում՝ սոցիալական աշխատողի և խորհրդատուի փոխհարաբերության մեջ, ընտանիքում առկա հակադրություններում, կազմակերպության և հասարակության մեջ սոցիալական աշխատողի տեղի ու դերի խնդիրներում⁵: Իսկ ինչո՞վ է պայմանավորված սոցիոլոգիական տեսությունների՝ սոցիալական աշխատանքում ուղղակիորեն, անմիջականորեն կիրառելիության հարցում մասնագետների կողմից երբեմն շեշտված կերպով արտահայտվող սկզբունքային բնույթի ժխտական վերաբերմունքը: Ի՞նչ իրողություն է թաքնված արտաքին ու անսքող փաստականության կերպի մեջ անգամ նկատելի՝ ոչ սկզբունքորեն **բաց ու հաղորդակցական և նույնիսկ** ներքուստ ակտիվ ժխտական այդ վերաբերմունքի հիմքում: Ըստ մեր տեսակետի, էականորեն նշանակալի խնդիրների առկայություն կարելի է տեսնել ոչ թե միայն մեկի, այլ՝ հենց երկուսի դիրքերում: Նախ՝ ո՞րն է էականորեն այն նշանակալին, որ տեսանելի է «սոցիալական աշխատանք» կոչվող և իր փաստացի գոյությունում սոցիոլոգիայից իրեն զանազանող ու առանձնացնող՝ գործունեության ու գիտակարգի դիր-

³Heraud B. J., Sociologie and social work. Perspectives and problems, Pergamon Press, Oxford, 1970, p. 277.

⁴Նույն տեղում, էջ 271:

⁵Տե՛ս նույն տեղում:

քում: Սկզբունքորեն էական է այն, որ «սոցիալական աշխատանք» բներևույթը⁶ նրա առարկայական տիրույթը և գործառնությունը, չի դիտվում որպես անհրաժեշտ ու բավարար, սպառիչ ու աղեկվատ կերպով ու չափով տրվելի, հասկացվելի ու մեկնաբանելի սոցիոլոգիայում մշակված ընդհանուր հասկացություններով ու տեսություններով: Սոցիալական աշխատանքի մասնագիտական շրջանակներում առկա վերոնշյալ ժխտողական վերաբերմունքում նկատելի է «սոցիալական աշխատանքի» առարկայի, հասկացությունների ու մեթոդների առանձնահատկության և սոցիոլոգիայի գիտական ավանդությունում մշակված հասկացությունների ու տեսությունների ուղղակիորեն միանշանակ կիրառելիության միջև խզումի ու ոչ աղեկվատության ընկալում, ուստի և սոցիոլոգիայի ներկա ինքնահասկացումից ու ըստ այդմ՝ կայացման մոդուսից առանձնացող «սոցիալական աշխատանքի» տեսության մշակման և կամ գիտակարգի կառուցման ակտուալ անհրաժեշտություն:

Իսկ որո՞նք են էականորեն նշանակալի այն խնդիրներն ու առանձնահատկությունները, որ տեսայնելի են սոցիոլոգիայի դիրքում: Նկատենք, որ սոցիոլոգիայի սկզբունքային դիրքորոշումն ու ակտուալացող վերաբերմունքը սոցիալական աշխատանքի նկատմամբ բնորոշելի է որպես տոլեռանստ: Ինչո՞վ է դա պայմանավորված: Սոցիոլոգիան բազմազբաղ գիտական գործունեություն է և իր հետազոտությունների ոլորտում ընդգրկում է սոցիալականորեն ու մշակութորեն նշանակալի ֆենոմենների հսկայածավալ բազմություն ու ամբողջություն, որում որպես մասնավոր բներևույթ ընկալելով «սոցիալական աշխատանքը», նրա որպես այդպիսին գոյության և ինքնահասկացման նկատմամբ չի ենթադրվում ու իրագործվում որևէ անհրաժեշտ, գուցե և նախընտրելի պիտոյականություն կամ դրանից ավել արդեն նույնիսկ բռնությամբ ստիպողական թելադրողականություն:

⁶ Է. Հուսեյնի՝ ճանաչողական իրադրության ու հարաբերակցության մեջ միայն որոշարկելի և ուրեմն՝ իդեական կամ ոգեղեն բովանդակություն ունեցող «ֆենոմեն» հասկացությունն է՝ «ինքն իրեն ցուցանող երևույթ», այլ ոչ այնպիսի ֆենոմեն, որն իրենից անդին ունի նաև էություն, ինչպես ընդունված էր նախկինում: Հուսեյնյան այս հասկացությունը Մ. Հայդեգերի կողմից վերաիմաստավորվել է որպես ամենայն ճանաչողական իրադրությունից ու հարաբերակցությունից առաջ արդեն իսկ անհրաժեշտաբար գոյություն ունեցող՝ «գոյութենական ֆենոմեն», որը և հայերեն թարգմանելի է որպես «բներևույթ» կամ «ինքնբերևույթ», այսինքն՝ գոյություն ունեցող և հենց իր գոյությամբ ինքն իրեն ցուցանող երևույթ:

Այսպիսով, սոցիալական աշխատանքում նկատելի երբեմն նույնիսկ ակտիվ ժխտողական վերաբերմունքը սոցիոլոգիայի նկատմամբ՝ պատասխան հակազդեցություն չէ սոցիոլոգիայի թելադրողական գործուն միջամտությանը, քանզի բացորոշ ձևակերպված ու հայտարարված այդպիսի դիրքորոշում ու նպատակային վերաբերմունք սոցիալական աշխատանքի նկատմամբ բացակայում է:

Սոցիոլոգիան գոյություն ունի տեսական և գործնական իր գործառնության երկմիասնությամբ, թեև առավել ընդգծված կերպով նրանում արտահայտված է տեսական բաղադրիչը՝ գործնականը ավանդաբար թողնելով էթիկային, իսկ այժմ հիմնորոշ չափով արդեն նաև տնտեսագիտությանը, իրավագիտությանն ու քաղաքագիտությանը: Նկատենք, որ այդկերպ՝ սոցիոլոգիան հոծարակամությամբ իրեն զրկում է *մարդու և հասարակության ինքնամարտությանն ու կատարելագործմանը ուղղվածությունն ու գործառնությունն, բուն դիտավորությունն ու կատարումն ունեցող և դրանում անձն ու հասարակությունը ներկրթող գործնական իմաստասիրություն* կայացման իր որպիսությունից: Իրենում չներառելով մարդկային ինքնությանն ու կենսակերպին, հասարակության համակեցությանը սկզբունքորեն կենսաբարձ մարդասիրության և արդարության իդեալներով բարեկարգությանն ուղղորդված ներգործուն մասնակցությամբ իր կայացման ու հաստատման ամենաէական հնարավորությունը, սոցիոլոգիան ինքն իրեն զրկում է իր գոյությունն իմաստավորելու և իմաստացնելու գործունակ կոչումից ու նշանակությունից, կորցնելով ըստ իր կոչման անհրաժեշտ ու նախընտրելի մոդուսով կայանալու իր պոտենցիային ադեկվատությունը և չունենալով ինքն իր հետ նույնություն՝ կորցնում է հենց իր բուն իսկությունը՝ իրեն մատնելով անիսկական գոյության ու անիքնության:

Սոցիոլոգիան և՛ տեսական, և՛ էմպիրիկ իր կարգավիճակով այնպիսի գիտություն է, որում հստակորեն շեշտված է *գուտ ճանաչողական պոտենցիան ու գործառնությը*, ընդ որում, կիրառական սոցիոլոգիան իր բուն բովանդակությամբ նույնորոշելի է որպես ճանաչողական պոտենցիայի իրագործման էմպիրիկ մակարդակ, և նրա գոյության ժամանակակից դրսևորումները հաճախ նաև այնպիսին են, որ իրավամբ կարող են հասկացվել որպես ոչ սկզբունքորեն սոցիոլոգիայի իսկությունից բխող, այլ՝ պրագմատիկ տարաբնույթ շահերով ու նպատակներով, դիտավորությամբ ու ֆիլտրով՝ հայտարարված ու

չհայտարարված գործածություն: Սոցիոլոգիայի այս կերպ դրսևորված գործնական ֆունկցիան աղեկվատ չէ սոցիոլոգիայի ճշմարիտ պոտենցիային: Այսպիսով, բացահայտվում է զարմանալի մի իրավիճակ: Սոցիոլոգիայի գործնական պոտենցիան ամենևին էլ ներկայացված չէ նրա պրակտիկ կիրառական կերպի մեջ: Այդ դեպքում որտեղ կարելի է տեսնել սոցիոլոգիայի գործնական բաղադրիչի ներկայությունը: Նկատենք, որ սոցիոլոգիան իսկորեն գործնական իր պոտենցիայի ոչ լիովին գիտակցված ու աղեկվատ իրագործումն ունի ոչ թե ժամանակակից իր կիրառական կերպում, այլ՝ սոցիոլոգիայում որպես **տեսական** ընկալվող իր բաղադրիչում: Այդպիսին է այն, երբ իր հետազոտությունների արդյունքում գիտականորեն հիմնավորությամբ ներկայացնում է մարդկային ինքնության, կենսակերպի, սոցիալական քաղաքականության ու կյանքի, կառուցվածքների ու գործառույթների **բարեկարգության** նախընտրելիորեն անհրաժեշտ ինտովացիայի հայեցակարգեր կամ տեսական ու գործնական առաջարկներ: Իր գոյության ընթացքում հայտնի տեսաբանների աշխատություններում, անշուշտ, իրագործելով ոչ միայն տեսական, այլև գործնական իր պոտենցիան, սոցիոլոգիան միշտ չէ ինքնահասկանում ու հետևողականորեն ամրագրում, որ ամենայն սոցիալական գիտություններ, որոնցում և՛ **սոցիալական աշխատանքն ու հենց ինքը՝ սոցիոլոգիան նույնպես գոյության են կոչված հասարակության կյանքում բարեկարգության հաստատման կարիքով և դիտավորությամբ:** Սոցիոլոգիան իր գույտ ճանաչողական բնությամբ **տեսականորեն ճանաչում ու բացահայտում է ճշմարտությունը** և այդչափ է սկզբունքորեն սահմանում իր գործունեության վերջնագիծը և իր համար սկզբունքորեն սահմանված չի տեսնում՝ **ճանաչել, ապա և գործել բարին**՝ գործնական իր այդ կատարումով մարդկային կյանքի իրողություններում իրագործելով բարեկարգություն: Եզրակացնելով՝ նկատենք, որ սոցիոլոգիայի գոյության իսկության դեռ այսչափ միայն բացորոշության պայմանում արդեն սոցիալական աշխատանքի կողմից սոցիոլոգիայի նկատմամբ ընկալողական վերաբերմունքը զգուշավոր է, և իր ուսումնասիրության ու գործունեության առարկայի ու խնդրակարգի առանձնահատկության նկատմամբ սոցիոլոգիայի պոտենցիայի, ակտուալացած կոնկրետ գոյության և գործառնության աղեկվատության հարցում նրա տարակույսն ու երբեմն սուր կերպով դրսևորվող ժխտողական դիրքորոշումը ունի հիմնավոր պատճառաբանվածություն:

Իր գոյության տեսական-ճանաչողական գործառնության մեջ ու կարգավիճակում **սոցիոլոգիան ուսումնասիրում է սոցիալական գոյք որպես այդպիսին և նույնիսկ սոցիալականորեն նշանակալի իրողություններն իրենց այդ նշանակալիության պոտենցիայով ու ակտուալացմամբ և բացահայտում ճշմարտությունը**։ Սոցիոլոգիայի առավելապես տեսական, քան գործնական կոդմնորոշումը, երբ իր հետազոտությունների արդյունքները, ի տարբերություն սոցիալական աշխատանքի, կամա թե ակամա անգոր, անկարող է ուղղակիորեն ու անմիջականորեն ի կատարումի բերել հասցեատեր խմբերի, համախմբությունների, կառուցվածքների ու հանրույթի և ողջ հասարակության նկատմամբ, չի կարող ադեկվատ լինել սոցիալական աշխատանքի բուն նպատակը հանդիսացող՝ կարիքավորության և դրա առնչությամբ նրա անելիքի հասկացման խնդրին։ Սոցիալական աշխատանքը սկզբունքորեն իր պոտենցիայով և ակտուալացած գործառնության մեջ երկբնույթ է, ունի և՛ տեսական-հասկացողական, և՛ գործնական-աջակցողական միջամտության բաղադրատարրեր։ Այն դիտավորություն ու կատարում ունի և՛ անձանց, խմբերի, համախմբությունների, հանրույթի կարիքավորության բացահայտման, և՛ աջակցության ուղիների ընտրության, մշակման-կատարելագործման ու բուն իրագործման խնդրակարգում։ Սոցիալական աշխատանքի՝ առ սոցիոլոգիան վերաբերմունքում իր դերն ունի այն, որ սոցիոլոգիայի առավելապես տեսական գործառնությունում չի տեսնում իր ուսումնասիրության բուն առարկայի ու «խնդրո նյութ» սոցիալական ֆենոմենների՝ իրենց առանձնահատուկ գոյության **կարիքավորության** կերպի մեջ հասկացվածություն, ուստի և ադեկվատ հասկացություններով անվանում ու ընդգրկում։ Մասնավորապես, սոցիոլոգիական հետազոտություններում կարող են լինել «սոցիալական խմբեր» կամ «սոցիալական համակարգեր ու ենթահամակարգեր» հասկացությունները և, այսպիսով, նկատի առնվել ու ընդգրկվել օրինակ՝ «երիտասարդություն», «ընտանիք», «տարեց միայնակներ», «դպրոցահասակ երեխաներ» խմբերը, սակայն **չներկայացվել ու քննության չառնվել այդ խմբերի՝ իրենց կարիքավորության մեջ գոյության առանձնահատկությամբ**, ուստի և արդյունքները կարող են լինել և ոչ ադեկվատ՝ ի համեմատ այն հետազոտության, երբ նույն այդ խմբերը արդեն որպես կարիքավոր տվյալ խումբ՝ ենթակա են լինում սոցիալական աշխատանքի քննությանն ու գործունեությանը։

Սոցիալական աշխատանքը կարողունակ է լինում սոցիոլոգիական հետազոտություններից ձեռքբերել իր խնդրո առարկայի և դիտավորության յուրակերպության տեսադաշտում անհրաժեշտորեն «թարգմանության» ենթակա և այս առումով դեռ միայն մասնավոր բնույթի, ոչ ամեննին աղեկվատ ու սպառիչ իմացություն ու տեղեկություններ: Սոցիալական աշխատանքը մշտապես կարիք է ունենում սոցիոլոգիայի հասկացությանին կառույցների մեթոդների ու հետազոտությունների, ըստ իր առարկայի ու խնդրակարգի առանձնահատկության, մշակման, կորրեկցիայի ու վերաիմաստավորման:

Սոցիոլոգիան, ուսումնասիրելով սոցիալականորեն նշանակալի ֆենոմենի գոյությունն ու հենց այդ նշանակալիությունը և բացահայտելով իսկությունը, գոյություն ունի, մնում և կատարելագործվում է դեռ միայն զուտ ճանաչողական և, այսպիսով, հենց *տեսական* իր կոչումի ու գործառնության մեջ: Իսկ ինչպիսի՞ն կարող էր լինել սոցիոլոգիայի գոյության *գործնական* բաղադրիչը: Սոցիոլոգիան իր տեսական ու գործնական երկմիասնությամբ կոչված է ուսումնասիրել ու բացահայտել, որպես տեսական, ոչ միայն սոցիալականորեն կամ նույնիսկ մշակութորեն նշանակալի ֆենոմենների որպես այդպիսին գոյության իսկությունը, այլև, որպես նաև գործնական, այդ իրողությունների բուն պոտենցիան և ակտուալացումը՝ բարեկարգության միտող ու իրագործող իրենց իմաստով: Այնուամենայնիվ, նկատելի է, որ սոցիոլոգիան դեռ միայն ճանաչում, հասկանում ու մեկնողաբար բացահայտում է բարին, այլ ոչ թե գործում՝ ուղղակիորեն ու գործնականում աջակցելով ներանձնել ու կենսակերպել նույն այդ բարին մարդկային ինքնությունների կեցողության ու գոյակցության մեջ: Ի տարբերություն սոցիոլոգիայի դեռ միայն այսչափ գործնականության, սոցիալական աշխատանքը ոչ միայն հասկանում ու բացահայտում է իր խնդրո նյութ հանդիսացող «կարիքավորության» ֆենոմենի իսկությունն ու նրանց նկատմամբ բարին, այլև ուղղակիորեն գործում է՝ անմիջական հաղորդակցությամբ տեղի ունեցող աջակցողական միջամտությամբ իր *սասարազես* մասնակցությունն իրագործելով նրանց կյանքում: Սոցիոլոգիայի գործնական բաղադրիչի որպիսության դեռ միայն այսչափ բացորոշումը տեսանել է տալիս սոցիալական աշխատանքի հետ սոցիոլոգիայի մերձավորությունը բացահայտող, ապա և միմյանց նկատմամբ բացությունն ու հաղորդակցականությունը հնարավորող էական առանձնահատկություն: Ուսումնա-

սիրելով մշակութօրեն և սոցիալականօրեն նշանակալի իրողութօրենները սոցիոլոգիան չունի՝, արդոք, իր բացօրեյան իսկութօրենը բացահայտող մեկ այլ առանձնահատկութօրեն, որը, սահմանելով առարկայական տիրոյթի առավել նեղ ընտրութօրեն, քան այն, որն իրականացվում է սոսկ ճանաչողական հետաքրքրութօրեյան բացօրեյամբ, կարող էր առավել համապատասխան լինել նրա ուրոյն առարկայական տիրոյթին: Սոցիալական գիտութօրեյան և հենց սոցիոլոգիայի իսկութօրեյան բացորոշման համար հիմնարար նշանակութօրեն ունի նկատել, որ բացի ճանաչողական հետաքրքրութօրենից, այն պէ՛տք է ունենա նաև **հոգածութօրեյան** ինտենցիան: Սոցիոլոգիան ուսումնասիրում է բուն մարդկային իրողութօրենները, որոնք սկզբունքօրեն առավել չափով են կարիքավորութօրեն դրսևորում իրենց նկատմամբ հոգածութօրեյան: Սոցիոլոգիայի՝ մարդկային իրողութօրենների նկատմամբ հոգածութօրեյան բացօրեյունը, ըստ էութօրեյան, առավել ուղղորդված, **որոնող, իմաստավորող, ընտրողական** ու նպատակային կազմակերպված **բացօրեյուն** է իր առարկայական տիրոյթի նկատմամբ, քան զուտ ճանաչողական հետաքրքրութօրենը: Զուտ ճանաչողական հետաքրքրութօրեյան բացօրեյամբ սոցիոլոգիան ուսումնասիրում, հասկանում և բացահայտում է տվյալ ֆենոմենի որպիսութօրենը, իսկ հոգածութօրեյամբ ուղղորդված ու կազմակերպված իր բացօրեյամբ կայացող ուսումնասիրութօրեյամբ ու հասկացմամբ՝ բացորոշում է այդ որպիսութօրեյան մեջ իսկութօրենն ու նախընտրելիօրեն այդ իսկութօրեյան մեջ հաստատող գոյութօրեյան կերպն ու իմաստը և դրանից տարբերակում է այլակերպվածութօրենն ու դրան տանող գոյութօրեյան կերպն ու անիմաստը: Եվ հենց հոգածութօրեյամբ ուղղորդված ու կազմակերպված բացօրեյունն է, որ որոնում է բարեկարգութօրեյան միտող իմաստը և դրան հասնելու հնարավորութօրեն ընձեռող ու այն հաստատող իմաստութօրենը: Սոցիոլոգիայի տեսական ու արդեն նաև գործնական կատարումի այսկերպ ինքնահասկացումը սոցիալական աշխատանքի նկատմամբ առավել մերձավոր դիրքի և փոխադարձ բացօրեյան ու հաղորդակցականութօրեյան մեջ է հաստատում նրա և սկզբունքային պոտենցիան, և՛ նախընտրելի ներկայութօրենը մարդկային կյանքում: Ի մի բերելով վերոշարադրյալը, կարող ենք ասել, որ սոցիոլոգիան իր իսկական գոյութօրեյան մեջ, ըստ էութօրեյան, ուսումնասիրելով բոլոր այն ֆենոմենները, որոնք ունեն մշակութային և այսկերպ արդեն նաև սոցիալական նշանակալիութօրեն, և հոգածութօրեյամբ ուղղորդված իր բացօրեյան տեսադաշտում

(հորիզոնում) բացահայտելով այդ ֆենոմենների գոյության իսկությունն ու բարեկարգության միտող իմաստը, նմանակերպություն կարող է տեսնել սոցիալական աշխատանքի հետ: Ահավասիկ, սոցիոլոգիայի և սոցիալական աշխատանքի իրենց կոչմանը համապատասխան լինելությամբ բացահայտվեց նրանց նույնահիմն ընտանության հիմք, բացության և հաղորդակցականության հնարավորություն և երկուսին իրենց ինքնության մեջ կայացնող ու կատարելագործող ներքին միտումով հանդերձ ընդհանրություն ցուցանող էականորեն նշանակալի առանձնահատկություններ:

Իհարկե, կան նաև սոցիոլոգիան և սոցիալական աշխատանքը զանազանող, տարբերակիչ առանձնահատկություններ նույնպես, որոնցից կկամենայի նշել երկուսը: Առաջին՝ նկատելի է, որ սոցիալական աշխատանքը, բացահայտելով սոցիալականորեն նշանակալի կարիքավորությունը և իրագործելով բարեկարգության դիտավորությամբ իր աջակցական մասնակցությունը, կարող է և՛ անմիջականորեն, և՛ միջնորդավորված իր գործունեությունն արդյունավորել անձի, խմբի, հանրության ու հասարակության կյանքում: Իսկ սոցիոլոգիայի ձեռք բերած գիտական արդյունքը՝ կարող է իր վերաբերությունը գտնել անձանց, խմբերի, հանրության կյանքում սկզբունքորեն միջնորդավորված կերպով՝ հասարակության կառուցվածքների միջոցով, դրանցում փոփոխությունների իրագործմամբ: Երկրորդ՝ սոցիոլոգիան, իր իսկությանը համապատասխան, սկզբունքորեն կարող է գոյություն ունենալ բոլոր հասարակություններում, նաև այնպիսի, որոնցում համեմատաբար քիչ է հոգածությունը անձանց, խմբերի, համախմբությունների նկատմամբ: Այն կարող է իր բուն իսկության մասնակի ակտուալացմամբ՝ գոյություն ունենալ անգամ բոնությամբ առավել և հոգածությամբ նվազ հասարակություններում, եթե միայն կառավարող ավագանին չի այլակերպում նրա տվյալները, թաքցնելու համար այլևայլ շահեր և հայտնելու միայն իր տեսակետների ու գործունեության նկատմամբ հասարակության մեջ հավանություն արարող և սոսկ դրան միտված խեղաթյուրված տեղեկություններ ու իմացություն: Իսկ սոցիալական աշխատանքի գոյությունն արդեն իսկ խոսում է հասարակության կյանքում կարիքավորության նկատմամբ հոգածության, կարեկցանքի, աջակցության և, իհարկե, այս բոլորի հիմքում հոգևոր սիրո ներկայության մասին, որ և հասարակության մշակութթորեն առավել զարգացած, բարոյականության միտող քաղաքա-

կիրթ կայացածությունն է հաստատում և հասկանալի ու բացահայտ դարձնում:

Սոցիոլոգիան տեսական ու գործնական երկմիասնությամբ գործառնող իր գոյությամբ ձեռք է բերում սոցիալական կյանքում **Հշմարտության ու բարու** իմացություն և հենց այդկերպ իրագործում հասարակության կյանքում և կառուցվածքներում բացահայտվող բարեկարգության կարիքավորությանն ադեկվատ տեսական աջակցություն: Իսկ **սոցիալական աշխատանքը լրացնում է սոցիոլոգիային և համալրում այդ աջակցությունը հասարակության կյանքում**, տեսական ու նաև գործնական իր գործառնությամբ: Այս գիտակարգերի երկուստեք մասնակցությամբ հնարավոր է դառնում տեսականի ու գործնականի երկմիասնությամբ իրագործելի՝ **սոցիալական կյանքի իմաստասիրությունը** և մարդկային կյանքում բացահայտվող բարեկարգության կարիքավորության նկատմամբ նպաստավոր, սատարող աջակցությունը: Սոցիալական աշխատանքի և սոցիոլոգիայի՝ միմյանց նկատմամբ փոխբացությամբ տեսնվող ու կայացող հարաբերակցությունը հնարավոր է դարձնում **խկորեն հիմնային հաղորդակցականություն և նույնիսկ փոխլրացականություն** սոցիալական գոյն իմաստասիրող նրանց տեսական ու գործնական բաղադրատարրերում՝ և՛ դիտավորության, և՛ կատարումի խնդրակարգերում:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Սոցիալական գիտությունները և կոնկրետորեն՝ սոցիոլոգիան ու սոցիալական աշխատանքը, լինելով գիտություններ մարդկային իրողությունների վերաբերյալ, իրենց գոյության հիմնորոշ գործուն ունեն «տեսական-ճանաչողական հետաքրքրությունը» և «գործնական հոգացությունը»՝ որպես իրենց ուսումնասիրության և բուն գործունեության օբյեկտի նկատմամբ հիմնարար ինտենցիա: Հռչակածում ներկայացված են սոցիոլոգիայի և սոցիալական աշխատանքի երկմիասնական (տեսական ու գործնական) գոյության որոշ հանրահատկություններ ու առանձնահատկություններ, որոնց հասկացումը բացահայտում է այդ երկուսի միջև հնարավոր փոխլրացնող փոխհարաբերությունների զարգացման հորիզոն, սոցիալական գիտությունների միասնության անհրաժեշտ ու նախընտրելի հեռանկարով սոցիալական բարեկարգության հասնելու համար:

Բանալի բառեր-կարիք, հոգածություն, բարեկարգություն,

«ПРИЗРЕНИЕ» КАК УНИВЕРСАЛЬНАЯ ИНТЕНЦИЯ И ОСНОВА КОММУНИКАТИВНОСТИ СОЦИОЛОГИИ И СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЫ

Анаит Джиджян

Кандидат философских наук,

Армянский Государственный

Педагогический Университет им. Х. Абовяна

РЕЗЮМЕ

Социальные науки вообще и конкретно социология и социальная работа, будучи науками о человеческих реалиях, основополагающими факторами своего бытия имеют как «теоретико-познавательный интерес», так и «призрение» в качестве фундаментальных интенций своего отношения к объекту исследования и деяния. В статье представлены некоторые общие и особенные свойства двуединого (теоретического и практического) бытия социологии и социальной работы, понимание которых раскрывает горизонт развития взаимодополняющих взаимоотношений между ними в необходимой и предпочтительной перспективе единства социальных наук в достижении социального благоустройства.

Ключевые слова: нужда, призрение, социология, принцип, работа, метод, функция.

"CHARITY" AS THE UNIVERSAL INTENSION AND BASE FOR COMMUNICATION IN SOCIOLOGY AND SOCIAL WORK

Anahit Jijyan

Candidate of Philosophy

Armenian State Pedagogical University after Kh. Abovyan

Social sciences in general and sociology and social work in particular, being sciences of human realities, as the grounding agents of their existence have both "the theoretical-cognitive interest" and the "charity" as the fundamental intensions of their relation to the objects of their investigation and action. In this article are presented some general and particular features of twofold (theoretical and practical) unity of sociology and social work, the understanding of which opens the horizon of development of their complementary interrelation in the necessary and preferable perspective of the unity of social sciences in reaching the goal of social improvement.

Key words: need, charity, improvement, sociology, principle, work, method. function.